

prof. dr hab. Wojciech Maciejowski
Sztuki muzyczne, dyscyplina artystyczna wokalistyka
Akademia Muzyczna w Poznaniu

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Zleceniodawca opinii:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie.

Zlecenie podjęto na podstawie pisma Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC z dnia 27.01.2022 roku, dotyczącego decyzji Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC w sprawie powierzenia mojej osobie funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim pana Shehglin Yin¹, na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478).

Do zlecenia dołączono następującą dokumentację:

- pismo przewodnie Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC z dnia 27.01.2022 r.,
- dzieło artystyczne w formie nagrania CD wraz z opisem,
- opis dzieła artystycznego,
- oświadczenie autora pracy.

Recenzja pracy doktorskiej

Praca doktorska pana Shenglin Yin pt. „Studium kreacji ról tenorowych w operze na przykładzie opery Verdiego *Traviata* i opery Shi Guangnana *Żałoba* składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu tego dzieła. Wydaje się, że wskazanym byłoby stosowanie w tytule pracy oryginalnych tytułów dzieł czyli *La Traviata* i *Shangshi* oraz przy nazwisku Verdiego podanie jego imienia, podobnie jak to jest w przypadku kompozytora chińskiego. Trzeba jednak zauważyć, że autor w pracy konsekwentnie stosuje polskie tłumaczenie tytułu opery Shi Guangnana – *Żałoba*.

Wybór takiego tematu pracy wynika z zainteresowań autora muzyką operową oraz praktyki wykonawczej dotyczącej zarówno oper kompozytorów chińskich, jak i europejskich. Zainteresowania te sięgają okresu kształcenia wokalnego i kontynuowane były podczas praktyki wykonawczej. Jak sam stwierdza: *Udział w licznych inscenizacjach oper chińskich i zagranicznych pozwolił autorowi osobiście przekonać się o głębi sztuki operowej. (...) Cały proces kreacji roli jest złożoną sztuką występu scenicznego (...) mającą na celu stworzenie wizerunku postaci i ukazanie rozwoju fabuły.*²

---

¹ Należy zwrócić uwagę na rozbieżność w pisowni nazwiska autora pracy doktorskiej: w piśmie przewodnim jest **Shehglin** Yin natomiast w pracy i pozostałych dokumentach **Shenglin** Yin. W niniejszej recenzji stosować będę tę drugą wersję pisowni.

² Shenglin Yin, Praca doktorska, *Studium kreacji ról tenorowych w operze na przykładzie opery Verdiego Traviata i opery Shi Guangnana Żałoba*, UMFC Warszawa 2021, str. 5.

Autor stawia przed sobą cztery podstawowe cele, które praca ma spełniać. Pierwszy to wzbogacenie badań nad kreacją ról tenorowych, będących wypadkową wielu czynników muzycznych, emocjonalnych, formalnych i stylistycznych, drugi – poszerzenie badań operologicznych, które w Chinach są jeszcze mało zaawansowane, trzeci – ukazanie młodym adeptom wokalistyki w Chinach i nie tylko złożoności procesu kreowania postaci operowej oraz czwarty – wskazanie istotnych zagadnień mających wspomóc rozwój i promocję opery chińskiej w oparciu o profesjonalnych aktorów czerpiących z doświadczeń europejskich.

Mając powyższe na uwadze stwierdzam, że wybór tematu rozprawy doktorskiej jest właściwy i uzasadniony.

Dzieło artystyczne

Nagrania dokonano w Sali Koncertowej UMFC w Warszawie w dniach 27 i 28 lipca 2021 roku, a realizatorem nagrania był Emilian Rymarowicz. Zawiera ono wybór 10 fragmentów z oper *La Traviata* Giuseppe Verdiego oraz *Shangshi (Żałoba)* Shi Guangnana. Wykonawcami są: Yin Shenglin (Alfredo, Juensheng) oraz Zheng Huijuan (Violetta, Zijun), Feng Yexi (Gastone), Xue Wenjin (Annina), którym przy fortepianie towarzyszy Yan Rong. Są to następujące fragmenty oper, które stanowią materiał porównawczy niniejszej pracy doktorskiej:

1. G. Verdi – *Libiamo ne' lieti calici (Brindisi)* – duet Violetty i Alfreda z I aktu opery *La Traviata*
2. G. Verdi – *Oh qual pallor* – scena i duet Violetty i Alfreda z I aktu opery *La Traviata*
3. G. Verdi – *Lunge da lei... / De' miei bollenti spiriti... / O mio rimorso* – rec., aria i cabaletta z II aktu opery *La Traviata*
4. G. Verdi – *Signora – Che t'accadde? / Parigi, o cara* – scena i duet Violetty i Alfreda z III aktu opery *La Traviata*
5. Shi Guangnan – *Shenghuo, a! Shenghuo* – aria Juensheng z aktu *Dong (Zima)* opery *Shangshi (Żałoba)*
6. Shi Guangnan – *Ta duo zou wo de xin* – aria Juensheng z aktu *Xia (Lato)* opery *Shangshi (Żałoba)*
7. Shi Guangnan – *Jin se de qui guang* – aria Juensheng z aktu *Qiu (Jesień)* opery *Shangshi (Żałoba)*
8. Shi Guangnan – *Ci xiang wo xin* – aria Juensheng z aktu *Dong (Zima)* opery *Shangshi (Żałoba)*
9. Shi Guangnan – *Zi teng hua* – duet Zijun i Juensheng z aktu *Xia (Lato)* opery *Shangshi (Żałoba)*
10. Shi Guangnan – *Ke pa de cheng mo* – duet Zijun i Juensheng z aktu *Dong (Zima)* opery *Shangshi (Żałoba)*

Niestety spis utworów załączony do płyty zawiera błędy literowe oraz np. brak spacji, a sposób opisywania poszczególnych utworów wykazuje brak konsekwencji. Dotyczy to szczególnie fragmentów opery *La Traviata* G. Verdiego. Wskazane jest stosowanie jednego sposobu opisywania utworów oraz dokładnego określania poszczególnych części opery.

Samo nagranie nie budzi większych zastrzeżeń. Pan Shenglin Yin dysponuje głosem tenorowym o ładnej, jasnej barwie. W kształtowaniu fraz, szczególnie opery G. Verdiego, słychać specyficzne dla chińskich wykonawców zabarwienie samogłosek np. „a”, co dodaje ciekawego kolorytu brzmieniowego. Shehglin Yin prowadzi głos pewnie i bez forsowania,

dbając o niuanse interpretacyjne i dynamiczne. Podobnie kreująca partie Violetty Zheng Huijuan prowadzi głos miękko z dbałością o piękną barwę. Śpiewa delikatnie z dużą precyzją oraz ładnymi dźwiękami górnego rejestru. Nagrania utworów dokonano z towarzyszeniem fortepianu, co pozwala wykonawcom właściwie realizować muzyczną warstwę partii Violetty i Alfreda. Nie można jednak pominąć wrażenia, że rodzaj głosu Shenglin Yin i jego wolumen może być problemem w kreowaniu partii na scenie operowej z towarzyszeniem orkiestry. Artysta szczególnie w *Brindisi* stosuje typowe dla włoskiego śpiewu manieri wykonawcze. Części recytatywne przed arią oraz scena przed duetem z III aktu wydają się trochę powściągliwe i mało wyraziste, zbyt „zaśpiewane” nie oddają charakteru i emocji zawartej w tekście. Na uwagę zasługuje dbałość wykonawców o właściwą artykulację. Nie można jednak nie dostrzec pewnych niedociągnięć jeśli chodzi o fonetykę języka włoskiego (dość częste stosowanie dyftongów tam gdzie ich nie ma np. podwójne „m”, czy też wymowę „io”, „mio”). Aria Alfreda wykonana właściwie, chociaż praktyka wykonawcza wskazuje na trochę inny sposób frazowania i umiejscowienia oddechów. Podkreślić natomiast trzeba dobrą intonację w końcowej części arii. Następująca po niej stretta nie zawsze wykonywana jest w całości podczas przedstawień operowych. Shenglin Yin dobrze sobie radzi z całościową wersją tej części, górne dźwięki są pewne i dobrze brzmiące, jednak w tym fragmencie słychać szczególnie wspomniany wcześniej niedosyt wolumenu i „gęstości” głosu, szczególnie w jego średnicy.

Zarówno w duecie z I jak i III aktu można również zauważyć pewne niedociągnięcia jeśli chodzi o realizację przednutek i zdobień, a także intonację lub błędne odczytanie materiału melodycznego (np. de' corsi affanni, compenso avrai – w pierwszym podejściu jest dźwięk f z bemolem, a w drugim f z kasownikiem).

Dużo ciekawsze pod względem wyrazowym i artystycznym są nagrane fragmenty z opery *Żaloba* Shi Guangnana. Głos doktoranta brzmi swobodnie i artysta ukazuje pełnię swojej osobowości artystycznej. Większe skontrastowanie dynamiczne i emocjonalne wykonywanych fragmentów opery przykuwają uwagę słuchacza i mimo braku znajomości języka chińskiego pozwalają mu właściwie odczytać treść i dramaturgię opery. Duża muzykalność i siła wyrazu właściwa dla wykonawstwa tego rodzaju muzyki odczuwalna jest zarówno w ariach, jak i duetach. Ciekawe kontrasty dynamiczne i wyrazowe, od subtelного piana czy wręcz parlando do bardziej dramatycznych fragmentów kulminacyjnych, świadczą o znajomości formy i stylu oraz bliskości tej muzyki dla doktoranta. Reasumując należy stwierdzić, że wszyscy artyści biorący udział w zarejestrowanych na płycie CD utworach chińskiego kompozytora bardzo dobrze czują się w wykonawstwie tego rodzaju muzyki, a ich prezentacji słucha się z dużym zaciekawieniem.

Część opisowa

Praca doktorska pana Shenglin Yin składa się z trzech rozdziałów poprzedzonych wstępem, w którym autor przedstawia motywy wyboru tematu pracy, cele jakie zamierza osiągnąć oraz zastosowane metody badawcze. Określa również zakres analizowanego materiału muzycznego i zasady jego doboru. Wskazuje jednocześnie, jaki jest stan badań nad wskazanymi operami i rolami tenorowymi z tych oper. Wyniki swoich badań przedstawia w podsumowaniu. Całość pracy uzupełnia Abstrakt w języku angielskim oraz Bibliografia.

Od strony merytorycznej układ pracy oraz kolejność poruszanych i analizowanych zagadnień jest właściwa. Autor od wiadomości ogólnych przechodzi do coraz bardziej szczegółowych zagadnień i analiz opartych o własne doświadczenia i popartych bogatą literaturą przedmiotu. Wskazuje to na umiejętność prowadzenia badań naukowych oraz właściwą analizę i formę przedstawiania wyników.

Rozdział I *Kluczowe elementy kreacji roli tenorowej w operze* składa się z dwóch podrozdziałów, w których autor w ciekawy i szczegółowy sposób przedstawia genezę i rozwój współczesnego głosu tenorowego oraz dokonuje typologii tego gatunku. Drugi z podrozdziałów to syntetyczne ujęcie rozwoju opery europejskiej jako gatunku i jej podział na poszczególne odmiany warunkowane zarówno okresem jak i miejscem powstania. Jako przeciwwagę do takiego rodzaju typologii, autor pracy przytacza koncepcje Zhang Yuequin, która dokonuje klasyfikacji ze względu na „strukturę dramatyczną muzyki operowej”³. Takie ciekawe, odmienne podejście do omawianego zagadnienia może być zapewne uzupełnieniem tradycyjnej, europejskiej klasyfikacji muzyki operowej.

Bardzo ciekawa jest druga część tego podrozdziału, w której autor pracy przybliży powstanie i rozwój opery w Chinach, wskazując jej źródła i dokonując podziału na poszczególne okresy historyczne. Uzupełnieniem takiego podejścia do zagadnienia jest podrozdział 1.2.2 *Kompleksowa estetyka opery*⁴ z podziałem na 4 grupy: formy, treści, stylu i medium. Ujęcie tego w formie tabelarycznej jest jasne i czytelne (str. 42).

Rozdział II *Pochodzenie analizowanych ról tenorowych* to dokładna i konsekwentnie prowadzona analiza porównawcza partii Alfreda w operze G. Verdiego oraz Juanshenga w operze Shi Guangnana. Autor pracy odwołuje się do dzieł dramatycznych będących inspiracją powstałych librett operowych, zwracając szczególną uwagę na postaci, kreowane w operach przez głos tenorowy. Wskazuje na powiązania z *Damą kameliową* Aleksandra Dumasa oraz *Żalobą (Shangshi)* Lu Xuna oraz analizuje podobieństwa i różnice. Konkludując autor pracy doktorskiej stwierdza: *Choć dzieła osadzone są w różnych okresach historycznych i kontekstach kulturowych, to obydwie wykorzystały moc literatury (...). Tragiczne losy bohaterów powieści wynikają też w pewnym stopniu z ówczesnych uwarunkowań społecznych.*⁵

W rozdziale tym bardzo interesujący i ściśle dotyczący tematu pracy doktorskiej jest podrozdział 2.3.3 *Podobieństwa i różnice w stylu i charakterze.*⁶ Jest to porównanie oper zarówno pod względem stylistycznym, jak i językowym. Szczególnie ten drugi aspekt, ukazujący specyficzne cechy językowe mające wpływ na charakter brzmieniowy tych dwóch oper, jest dokładnie i ciekawie zbadany. Jak autor pracy sam stwierdza: *(...) różne języki mogą nadać operom całkowicie różne style. Co więcej, różnica w zastosowaniu języka*

---

³ Shenglin Yin, Praca doktorska, *Studium kreacji ról tenorowych w operze na przykładzie opery Verdiego Traviata i opery Shi Guangnana Żaloba*, UMFC Warszawa 2021, str. 29.

⁴ Shenglin Yin, Praca doktorska, *Studium kreacji ról tenorowych w operze na przykładzie opery Verdiego Traviata i opery Shi Guangnana Żaloba*, UMFC Warszawa 2021, str. 41-43.

⁵ Shenglin Yin, Praca doktorska, *Studium kreacji ról tenorowych w operze na przykładzie opery Verdiego Traviata i opery Shi Guangnana Żaloba*, UMFC Warszawa 2021, str. 55.

⁶ Shenglin Yin, Praca doktorska, *Studium kreacji ról tenorowych w operze na przykładzie opery Verdiego Traviata i opery Shi Guangnana Żaloba*, UMFC Warszawa 2021, str. 56-63.

sprawia, że technika śpiewu też wymaga pewnych zmian.⁷ Przedstawiona w tej części pracy analiza w pełni to potwierdza.

Rozdział III *Proces kreacji roli tenorowej w operze*. Autor pracy na wstępie wyjaśnia znaczenia pojęcia „wizerunek operowy”. Jak wskazuje: (...) wizerunek operowy odnosi się do całościowego wizerunku baohatera operowego, jaki zostaje wykreowany i ukazany odbiorcy na przestrzeni dzieła operowego (rodzaj holistycznego konstrukt, jaki wytwarza się w umyśle widza po obejrzeniu opery, obejmujący m.in. emocje, charakter, dynamikę postaci operowej).⁸ Bardzo ciekawy i rozbudowany rozdział poruszający wiele aspektów związanych z kreowaniem postaci scenicznej oraz jak sam nazywa, „kompleksowością wizerunku operowego”, na który składają się takie elementy jak: czynniki muzyczne, dramatyczne, inscenizacyjne, choreograficzne i aktorskie. Liczne porównania i przykłady stylistyki wykonawczej różnych odtwórców ról operowych, klasyfikacja form muzycznych w operze pogłębiona analizą wykonawczą, z uwzględnieniem problemów technicznych i dramaturgicznych zarówno jeśli chodzi o arie, jak i ansamble, analiza porównawcza poszczególnych elementów dzieła muzycznego w kontekście różnych zarejestrowanych wykonań tych samych fragmentów oper, relacje między postaciami i analiza czynnika emocjonalnego to tylko niektóre poruszane przez autora pracy doktorskiej zagadnienia, które opisane są z dużą skrupulatnością i znanstwem.

W podsumowaniu Shenglin Yin wskazuje główne wnioski będące wynikiem przeprowadzonych badań czynników mających wpływ na ostateczną kreację roli tenorowej w operach z różnych kręgów kulturowych.

Od strony stylistycznej praca napisana poprawnie, a czasami odmienne od przyjętych w kulturze europejskiej nazewnictwo pewnych zjawisk dodaje ciekawego kolorytu tej pracy. Drobne błędy interpunkcyjne i edytorskie nie mają wpływu na ostatecznie pozytywny odbiór pracy. Pewnym mankamentem jest brak konsekwencji w zachowaniu oryginalnej pisowni tytułów dzieł muzycznych. Przykłady nutowe przytaczane są prawidłowo i właściwie ilustrują poruszane przez autora pracy zagadnienia, chociaż nie zawsze są dokładnie opisane. Podobnie zamieszczone ryciny pomimo opisu nie zawierają informacji, skąd zostały zaczerpnięte. Nie do końca jasne jest też, czy wykresy porównawcze różnych wykonań tych samych fragmentów oper, będące wynikiem zastosowania przez autora pracy programu komputerowego chińskiego Ministerstwa Edukacji, są autorstwa Shenglin Yin. Bardzo obszerna literatura przedmiotu, z której korzysta autor pracy (98 pozycji + 2 wydawnictwa nutowe) dobrana została właściwie. Należy jednak zwrócić uwagę, że autor opiera się wyłącznie na pracach badaczy chińskich lub tłumaczeniach prac na język chiński.

Na pracę doktorską składają się: dzieło artystyczne oraz jego opis, stanowiące nierozzerwalną całość, czyniąc z tych dwóch części wartościowe przedsięwzięcie naukowo-artystyczne. Należy stwierdzić, że nagrane na nośniku cyfrowym dzieło artystyczne nosi znamiona wartościowego, a jego opis zarówno ze względu na treść (bardzo ciekawe i kompleksowe ujęcie zagadnień), jak i na wyniki badań stanowią nowe ujęcie tematu

---

⁷ Shenglin Yin, Praca doktorska, *Studium kreacji ról tenorowych w operze na przykładzie opery Verdiego Traviata i opery Shi Guangnana Żaloba*, UMFC Warszawa 2021, str. 63.

⁸ Shenglin Yin, Praca doktorska, *Studium kreacji ról tenorowych w operze na przykładzie opery Verdiego Traviata i opery Shi Guangnana Żaloba*, UMFC Warszawa 2021, przypis 36, str. 64.

o indywidualnym charakterze. Jak z przedstawionej pracy doktorskiej wynika, pan Shenglin Yin posiada rozległą wiedzę oraz umiejętność analitycznego i usystematyzowanego prowadzenia pracy badawczej. Dlatego też przedłożona praca doktorska zasługuje w mojej ocenie na pozytywne przyjęcie i uznanie.

Konkluzja

Jak z powyższego wynika, dzieło artystyczne będące częścią pracy doktorskiej pana Shenglin Yin, ze względu na jego własne doświadczenia artystyczne i interpretacyjne zawiera w sobie znaczne znamiona oryginalności, zaś jego opis pomimo wskazanych w niniejszej recenzji uwag, stanowi bardzo znaczący wkład do badań nad twórczością operową kompozytorów chińskich w porównaniu z europejską twórczością operową.

W mojej opinii praca spełnia więc wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478).

W związku z powyższym wnoszę o przyjęcie przedstawionej pracy doktorskiej pana Shenglin Yin.

Poznań, 26 kwietnia 2022 roku

prof. dr hab. Wojciech Maciejowski